

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Gfv.VII.30.029/2016/4.szám

A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a Dr.Szabadkai Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Szabadkai Tamás ügyvéd által képviselt felperesnek a Leszkoven Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Leszkoven László ügyvéd által képviselt I. rendű, és II. rendű alperes ellen váltón alapuló tartozás megfizetése iránt a Székesfehérvári Törvényszéken 32.P.21.321/2014. számon folyamatban volt perében a Fővárosi Ítéltábla 13.Gf.40.410/2015/3-II. számú jogerős ítélete ellen az I-II. rendű alperesek által 25. sorszámon előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán, tárgyaláson kívül meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja azzal, hogy az alperesek a nyugtázott váltó ellenében kötelezettek a fizetést teljesíteni.

A Kúria egyetemlegesen kötelezi az alpereseket, hogy az államnak felhívásra fizessenek meg 2.800.000 (kétmillió-nyolcszázezer) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes birtokában levő, az eljárás során bemutatott váltó szerint az I.r. alperes ügyvezetőjeként a II.r. alperes Székesfehérváron 2009. május 29-én 28.000.000 Ft összegre saját

váltót állított ki, amelyben a perben nem álló J T részére vagy rendeletére az I. r. alperes 2012. január 30-ára vállalta az összeg megfizetését. A teljesítés helyeként a szám alatti ingatlan került feltüntetésre. A váltón az "óvás nélkül" szöveg is szerepel. A váltó előlapjának bal oldalán található nyilatkozat szerint a II.r. alperes természetes személyként a tartozás megfizetéséért készfizető kezességet vállalt.

A váltó egy váltónyomtatvány kitöltésével került kiállításra, amelynek a kitöltendő részeit (összeg betűvel és számmal, dátum, teljesítés helye, jogosult), illetve a készfizető kezességet vállaló nyilatkozatot J T írta rá a váltóra, a II.r. alperesnek - úgyis mint az I.r. alperes képviselőjének - csak az aláírása szerepel két helyen a váltó előlapján: váltókötelezettként - az I. r. alperes képviselőjeként - és saját személyében készfizető kezességet vállalóként.

A váltó hátlapján szerepel egy J T által aláírt forgatmány, amely szerint a váltót a felperesre forgatta 2012. január 21-én.

A felperes kérésére 2012. január 31-én egy közjegyző óvást vett fel, a váltó eredeti példányának bemutatásával. Az óvás szövege szerint a váltót 2012. január 31-én a teljesítés helyén, a szám alatti ingatlanon próbálták bemutatni teljesítésre. „A Korlátolt Felelősségű Társaság, annak képviselője valamint Készfizető Kezes a fizetés helyén nem volt jelen, így váltóbirtokos fizetésre felhívása eredménytelen volt.”

A II.r. alperes 2012. március 26-án - már az elsőfokú eljárás tartama alatt - feljelentést tett magánokirat hamisítás vétsége miatt ismeretlen tettes ellen. Előadta, hogy nem volt semmilyen jogviszony alapján fizetési kötelezettsége J T felé 28.000.000 Ft összegben. Elmondta, hogy 2010. június 23-án a szám alatti ingatlan területén levő csarnokban J T - két társával együtt - fenyegető magatartással, akarathajlító pressziót gyakorolva rávette őt arra, hogy négy különböző okiratot aláírjon. A négy közül az egyik egy biankó nyomtatvány volt, amit pénztárbizonylatnak nézett. A papír nem volt kitöltve, azon név nem szerepelt, csak az aláírás helye volt kipontozva. Az irat nagy részét J T előle letakarta és felszólította nevének aláírására. Ezek után a II.r. alperes az üres nyomtatványt egy helyen aláírta. A feljelentésben előadta, hogy feltételezi, a pénztárbizonylatnak tűnő kitöltetlen dokumentum az az irat, melyen utóbb dátumokat, összeget és esedékességet, a teljesítés helyét, valamint váltókötelezettként az I.rendű alperes, váltókezesként a II.r. alperes személyét tüntették fel.

A nyomozás során az eredeti váltót a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat Szakértői Intézetének írásszakértője megvizsgálta és megállapította, hogy a váltó kitöltését képező kéz- és számjegyzírások J T kezétől, a váltókötelezetti és a váltókezesi aláírások pedig a II.r. alperes kezétől származnak.

A felperes az elsőfokú bíróságra 2012. február 15-én benyújtott és módosított keresetében az I.r. alperest mint váltókötelezettet, a II.r. alperest mint váltókezeset egyetemlegesen kérte kötelezni 28.000.000 Ft váltón alapuló tartozás, továbbá ennek 2012. január 30-tól a kifizetésig járó évi 6 % mértékű késedelmi kamat, 0,003 váltódíj, valamint perköltség megfizetésére. Arra hivatkozott, hogy a váltót forgatmány útján megszerezte, a fizetési határidő lejártát követően azonban sem a váltókötelezett, sem a váltókezes nem tett eleget fizetési kötelezettségének. Keresetének jogalapjaként az 1/1965. (I.24.) IM rendelet (Vár.) 77.§ (1) bekezdésére és 78.§ (3) bekezdésére hivatkozott.

Az alperesek ellenkérelmükben kérték a kereset elutasítását. Egyebek mellett előadták, hogy a váltón alapuló tartozás nem jött létre. Elismerték, hogy a papírt az I.r. alperes nevében a II.r. alperes aláírta, azonban az okirat az aláíráskor semmilyen módon nem volt kitöltve.

Előadták, hogy a felek között nem volt megállapodás a váltó tartalmára vonatkozóan, az I.r. alperes üres formanyomtatványt írt alá. Tagadták, hogy lett volna olyan alapjogviszony, amelyhez kapcsolódóan váltó nyújtása merült volna fel. Az I.r. alperes el akarta adni a tulajdonában álló szám alatti ingatlant, s a hirdetésre J T jelentkezett, mint az N Kft. ügyvezetője. Így ismerkedtek meg, s 2009. június 18-án értékesítették az ingatlant az N Kft. részére.

Az I.r. alperesnek nem volt szüksége kölcsönre abban az időben. Hivatkoztak arra (Vár.17.§), hogy a felperes tudatosan az alperesek hátrányára cselekedett a váltó megszerzésével, hogy az alperesek korlátozva legyenek kifogásaik előterjesztésében. Utaltak arra, hogy a felperes J T-vel szemben (aki a váltó forgatója volt) nem érvényesített igényt, a vele szembeni megtérítési igényét hagyta elévülni. A J T és a felperes közötti forgatmány álforgatmány, mert közöttük nincs jogügylet, a forgatmány tehát ún. burkolt beszédési forgatmány.

Vitatták a büntetőeljárásban beszerzett szakvélemény megalapozottságát.

Az elsőfokú bíróság egyetemlegesen kötelezte az alpereseket, hogy a felperes részére 15 nap alatt fizessenek meg 28.000.000 Ft-ot, és ennek kamatát, a váltódíjat, perköltséget és illetéket.

Az alperesek fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. A végzés indokolása szerint az elsőfokú bíróság a tényállást részben hiányosan állapította meg, és nem folytatta le teljeskörűen a bizonyítási eljárást, ezért ítélete részben megalapozatlan.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság azt

helyesen állapította meg, hogy a perbeli váltó alakilag megfelel a Vár. 75.§ 1-7. pontjaiban rögzített kellékeknek, ezért az érvényes. Az elsőfokú bíróságnak azzal az érvelésével, amely szerint az alperesek nem tudták bizonyítani, hogy álforgatmány történt - mert abból a körülményből, hogy tisztázatlan maradt az az ügylet, amelyhez kapcsolódóan ellenszolgáltatásként J T a váltót a felperesre forgatta, illetve tisztázatlan maradt az, hogy a felperes J T részére milyen forrásból nyújtott kölcsönt, nem következik szükségszerűen a forgatmány színlelt volta - a másodfokú bíróság teljes mértékben egyetértett. Önmagában az a tény, hogy a felperes az alperesek által hivatkozott álforgatmánnyal szemben nem tett ellentétes tényelőadást, az alpereseket a bizonyítási kötelezettség alól nem mentesíti.

Utalva a Vár.7.§-ára a másodfokú bíróság rámutatott, hogy a Pp.164.§ (1) bekezdése alapján fennálló bizonyítási kötelezettségük körében az alpereseknek azt kellett volna bizonyítaniuk, hogy hamis az aláírás, ezért a váltó is hamis.

Az aláírások vitatásával kapcsolatban az alperesek jogi képviselője maga kérte a büntető eljárásban elkészítendő szakértői vélemény beszerzését és az eljárásban történő felhasználását. A szakértői vélemény egyértelműen megállapította, hogy a váltót J T töltötte ki, a vizsgált váltón szereplő „S J” aláírások ugyanattól a személytől, a II.r. alperestől származnak.

Jóllehet az alperesek által beszerzett előzetes írásszakértői véleményekben az szerepel, hogy a két aláírás valószínűsíthetően nem egy kézírótól származik, s ennek igazolása az eredeti dokumentum további vizsgálatot és szakértői véleményezést igényelne, a másodfokú bíróság álláspontja szerint is aggálytalan, ellentmondásoktól mentes volt a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat Szakértői Intézetének a szakvéleménye.

Az alperesek nem tudták azt bizonyítani, hogy a perbeli váltó hamis váltó. Ahhoz, hogy egy okirat váltónak minősüljön, elegendő a váltó elnevezése és a kiállító aláírása. Az I.r. alperes az elsőfokú eljárásban nem vitatta, hogy a kiállító aláírása tőle származik. „Önmagában az a tény, hogy a váltó elnevezést az aláíráskor nem látta és azt gondolta, hogy egy pénztárbizonylatot ír alá, a fizetési kötelezettség alól nem mentesíti. Az alperesek fellebbezésében tett állításával szemben teljesen irreleváns, hogy az aláíró S J a bizonylat váltó minőségével nem volt tisztában.”

A másodfokú bíróság álláspontja szerint a felperesi előadások esetleges ellentmondásosságának - a II.r. alperessel történő találkozás, illetőleg a 20.000.000 Ft kölcsön forrása tekintetében - nincs jelentősége, mert ez a perbeli jogvitát nem érinti. A váltó mint forgatható értékpapír absztrakt kötelezettségvállalást jelent, amiből következően a felperesnek nem kell bizonyítania az alapügyletből eredő követelésének meglétét, neki csak a fizetési kötelezettségvállalást bizonyító váltót kell bemutatnia. Az alperesek kizárólag a Vár. 17. §-ában meghatározott kifogásokra hivatkozhatnak.

A másodfokú bíróság az EBH2007.1622. eseti döntésre hivatkozva kifejtette, hogy a váltókötelezett bizonyíthatja, a váltó jogosultjától nem kapta meg azt a szolgáltatást, amelynek biztosítására a váltót kiállította. Ennek bizonyításához azonban nem elegendő a jogosult szavahihetőségének meggyengítése, azt is bizonyítani kell, hogy miért tett váltójogi nyilatkozatot, ha nem tartozott. Az alpereseknek kellett volna bizonyítaniuk, hogy váltótartozásuk - kölcsönnyújtás hiányában - nem áll fenn.

Az alperesek által felhozott azon körülmények, hogy a 2009-ben fennállt anyagi helyzetük (2009. június 18-án kelt ingatlan adásvételi szerződés, a II.r. alperes házastársának betétben elhelyezett pénze) nem zárja ki teljes bizonyossággal az alapügylet tényét, azonban az elsőfokú bíróság tájékoztatása és kioktatása nem volt teljeskörű, ezért az ítéletet kizárólag az I.r. alperes főkönyvi kivonata csatolásának hiánya miatt hatályon kívül helyezte. Végzésében rögzítette, a megismételt eljárásban csak azon alperesi kifogás alátámasztására nyújthatnak be bizonyítékokat az alperesek, hogy váltótartozásuk kölcsönnyújtás hiányában nem áll fenn.

A megismételt eljárásban az alperesek becsatolták a 2009. évi egyszerűsített beszámolót a kiegészítő mellékletekkel, a 2009. évi főkönyvi kivonatot, a hosszú és rövid lejáratú kötelezettségek listáját és a pénztárjelentéseket. Állították, hogy a perbeli kölcsön nagyságát elérő pénzmozgás nem történt. Ha készpénzben kapta volna az I.r. alperes, azt a házipénztárba kellett volna bevételezni. A tartozásnak forrásoldalon is meg kellett volna jelennie a kötelezettségek analitikájában és a főkönyvi könyvelésben egyaránt. Ilyen nem található az iratokban. Az I.r. alperesnek 2009-ben likviditási gondja nem volt, adótartozása sem volt, beruházást nem tervezett, tevékenységét be kívánta fejezni, eszközeit értékesíteni akarta.

Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban hozott ítéletében ismét kötelezte az alpereseket egyetemlegesen 28.000.000 Ft, ennek kamatai és a költségek megfizetésére.

Álláspontja szerint a becsatolt könyvelési anyag alkalmatlan volt annak bizonyítására, hogy 2009-ben kölcsön nyújtására nem került sor. A beszámoló könyvvizsgálattal nem volt alátámasztva, azon kizárólag az I.r. alperes képviselőjének aláírása szerepel. Nem zárta ki a kölcsön felvételét, hogy a kölcsönnek a könyvelésben nincs nyoma, mert köztudomású tény, hogy a gazdasági ágazatban lehetőség van a megszerzett vagyonoknak, pénzeszközöknek az állami hatóságok előli elrejtésére. A kölcsön azért is hiányozhat a könyvelésből, mert annak könyvelése nem történt meg. A kölcsönnek sem a házipénztárban, sem a cég bejelentett bankszámláján nem kellett megjelennie, mivel az I.r. alperes rendelkezhetett nyilvántartásban fel nem tüntetett bankszámlával.

Az alperesek fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Az indokolás szerint az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, és megalapozott jogi indokolással, a bizonyítékok okszerű mérlegelésével marasztalta az alpereseket.

A megismételt eljárásnak kizárólag az volt a tárgya, hogy az alperesek a kölcsönnyújtás hiányára vonatkozó kifogásukat bizonyítsák, az e körön kívül eső hivatkozásokat a másodfokú bíróság nem vizsgálta, mivel ezeket a korábbi eljárásban hozott határozattal a bíróság jogerősen elbírált.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban a rendelkezésre álló bizonyítékokat, így különösen a könyvelési anyagot helyesen értékelte és megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy az alperesek kétséget kizáróan nem tudták bizonyítani azt az állításukat, hogy az I.r. alperes nem vett fel kölcsönt.

Az alperesek által becsatolt beszámolókból levő számadatok nem egyeznek meg az Igazságügyi Minisztériumnál letétbe helyezett beszámolóban levő adatokkal. Az eltérő számadatokra az I.r. alperes a 2014. november 13-án tartott tárgyaláson nem tudott nyilatkozni. Mindez pedig az alperesek szavahihetőségét kérdőjelezi meg. Ezen nem változtat az sem, hogy az alperesek a fellebbezésükhöz a 2009. évre vonatkozó beszámolót könyvvizsgálói záradékkal ellátva nyújtották be.

„Az I.r. alperes a megismételt eljárásban a 3. sorszámú előkészítő iratában úgy nyilatkozott, hogy az I.r. alperes nem szorult rá kölcsönre, gazdálkodása anélkül is kiegyensúlyozott, konszolidált és harmonikus volt, nem voltak likviditási gondjai, hitelképes volt, nem voltak lejárt adótartozásai sem. Ugyanakkor nem voltak növekedési, beruházási tervei, éppen ellenkezőleg, tevékenységét be akarta fejezni és az eszközeit, köztük a jelentős értéket képező ingatlanait, gépeit és ügyfeleit, anyagait, a gyártásban tapasztalt szakember gárdájával együtt, értékesíteni kívánta a J T-hez köthető N Kft-nek. Ugyanebben a beadványban az ezt megelőző bekezdésben J T-re mint idegen személyre hivatkozott. Mindezek ugyancsak az alperesek szavahihetőségét gyengítik.”

Az alperesek által becsatolt 2009. évi egyszerűsített éves beszámolóból megállapítható, hogy az I.r. alperesnek 21.736.000 Ft hosszú lejáratú kötelezettsége és 21.774.000 Ft rövid lejáratú kötelezettsége volt, a befektetett eszközeinek értéke 555.275.000 Ft, míg mérleg szerinti eredménye 902.000 Ft volt.

Az alperesek felülvizsgálati kérelmükben kérték - tartalma szerint - elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával a kereset elutasítását. Másodlagosan kérték a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedően és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását. Ebben az esetben kérték a per újabb tárgyalására az elsőfokú

bírósággal azonos hatáskörű más bíróság kijelölését. Perköltség igényük is volt.

Állították, hogy a jogerős ítélet sérti a Vár. 75.§ 1. és 7. pontját, a Ptk. 338/B.§ (1) bekezdését, a Pp.2.§ (1) bekezdését, 3.§ (2)-(4) bekezdését, 206.§ (1)-(2) bekezdését, 163.§ (1) bekezdését, 164.§ (1) bekezdését, 191. § (3) bekezdését, 221.§ (1) bekezdését, 213.§ (1) bekezdését, 215.§ (1) bekezdését és 253.§ (3) bekezdését.

Előadták, hogy az alperesek elsődlegesen a váltói akarat hiányára alapítják védekezésüket, de az alapügylet teljes hiánya is megállja a helyét védekezésésként.

A váltói akarat hiánya vonatkozásában elsődlegesen kifejtették, hogy olyan okiratból, amelyen a kötelezett aláírása hamisítva van, arra nézve, akinek az aláírása hamis, kötelezettség nem hárul. Az alakilag szabályszerű váltó is csak és kizárólag abban az esetben kötelezi az aláíró, ha az aláírás váltói akarral került az okiratra. A váltójog alapvető szabályaival ellentétes ezért a másodfokú bíróságnak - a perelőzmények között említett - azon állásfoglalása, miszerint nem mentesíti a fizetési kötelezettség alól az aláíró, az a tény, hogy az aláíráskor nem látta a váltó kifejezést, nem volt tisztában az okirat váltói minőségével. A Vár.75. § 1. és 7. pontjának rendelkezéseiből levezethető, hogy váltói aláírásnak csak egyértelmű, váltói akarral az okiratra vezetett aláírás minősülhet. Nem elegendő tehát az okirat váltói jellegéhez külön-külön a váltó elnevezés és az aláírás megléte, hanem az szükséges, hogy az aláírás váltó kibocsátásának szándékával kerüljön az okiratra. Utaltak a Vár. 7. §-ára is, mely szerint a hamis aláírás az aláíró, nem kötelezi.

Az alapügylet hiánya tekintetében kiemelték, hogy a váltókötelezettség nem független a váltóalanyok egyéb jogviszonyától. A forgatmány mögötti ügylet minden esetben a váltó megszerzésének anyagi jogi alapjához tartozik. A bíróságnak ezért vita esetén - az alperes hivatkozására - vizsgálnia kell, ha a váltókötelezett a hitelező jogosulti minőségével szemben megalapozott kételyt támaszt. A váltó a váltóbirtokost ugyanis csak alakilag legitimálja, a materiális legitimáció azonban kétségbe vonható.

Az alperesek támadták a felperest igazoló forgatmány joghatását, és a körülményekből csak a J T és az I.r.alperes közötti kölcsönügylet hiányára lehet okszerűen következtetni. A váltó önmagában nem bizonyítja az alapügylet létét. A váltó nem utal rá, hogy milyen ügylet jött létre a felek között, az alapügyletről semmilyen okirat nem született, pénzáadásról, átvételről okirat, bizonylat, elismervény nem készült. Ismét utaltak arra, hogy az I.r. alperesnek nem volt szüksége tőkére, kölcsönre, ellenben a váltó rendeltvényese (J T) vonatkozásában merültek fel olyan tények, amelyek kétségbe vonják a kölcsönadás tényét: nem létező

házipénztárból vette ki a pénzt, mellyel egyidőben a cége adóvégrehajtás alatt állt, ingatlanvásárlásakor maga is kölcsönért folyamodott, stb.

Az alperesek a rendeltvényes irányába váltón alapuló fizetési ígéretet nem tettek, a felperest legitimáló forgatmány - a körülményekből kitűnően - nem teljes hatályú forgatmány, ezért a váltó mögötti jogi alap, jogcím teljes hiánya polgári jogi értelemben is következménnyel bír.

Ügyleti akarat hiányában nem keletkezik kötelem, kötelem hiányában pedig váltó alapján sem lehet az alpereseket fizetésre kötelezni.

Az eljárási alapelvek sérülése tekintetében kifejtették, hogy az ítéletek sértik a tisztességes eljárás követelményét, a perbeli fegyveregyenlőség elvét. Ezt azzal indokolták, hogy az igazságügyi szakértő kirendelésére vonatkozó indítványok elutasításával a bíróságok elzárták az alpereseket a bizonyítási lehetőségtől. Az alperesek nem voltak abban a helyzetben, hogy magánszakértői véleményt szerezzenek be, az eredeti váltó ugyanis nem került becsatolásra az iratokhoz. Ezzel az alperesek nem kaptak bizonyítási lehetőséget abban a kérdésben, hogy az alperesektől származik-e a váltókövetelést megalapozó aláírás.

Az indokolási kötelezettség megsértése vonatkozásában előadták, a megismételt eljárásban hozott jogerős ítéletben a másodfokú bíróság kimondta, hogy a megismételt eljárásban lefolytatott bizonyítás után az alperesek által előadott hivatkozásokat nem vizsgálta, mivel ezeket a korábbi eljárásban hozott határozatával (hatályon kívül helyező végzés) a bíróság jogerősen elbírálta. Ez azonban nem felel meg a valóságnak. A hatályon kívül helyező végzéssel sem a felperes keresetét, sem az alperesek érdemi védekezését ítélettel nem bírálta el. A hatályon kívül helyezett ítélet nem emelkedik jogerőre.

A másodfokú bíróság hatályon kívül helyező végzésében írt utasítás nem jelenti egyúttal azt is, hogy a megismételt eljárás szigorúan és mereven kötött lenne, azaz nincs akadálya annak, hogy a bíróság az ügy érdeméhez tartozó további kérdéseket is megvizsgáljon, sőt, újabb tények előkerülése esetén akár az előírt bizonyítást is mellőzheti.

A jogerős ítélet kirekesztett számos felperesi kérelemben előadott állítást azzal, hogy ezeket már egyszer elbírálta (Pp.3.§ (2) bekezdés, 213.§ (1) bekezdés, 215.§ (1) bekezdés, 253.§ (3) bekezdés). A kereseti kérelem kimerítése (az ítélet teljességének elve) követelményének megsértése - mely a fellebbezés elbírálására is vonatkozik - az irányadó bírói gyakorlat szerint súlyos, hatályon kívül helyezést eredményező eljárási jogszabálysértés.

Az alperesek bizonyításhoz való jogának sérülése, a bizonyítékok mérlegelése körében előadták, hogy az alperesek a tőlük telhető módon eleget tettek a jóhiszemű pervitel követelményének, és

aggályossá tették az eljárásban felhasznált szakértői véleményt. Az alperesek bizonyítási indítványait az eljáró bíróságok figyelmen kívül hagyták. Ennek indokát a határozat indokolásában elő kell adni, az indokoknak pedig nyilvánvalóan okszerűnek, logikusnak, valósnak és alaposnak kell lenni.

A másodfokú bíróság szerint az alperesek által indítványozott szakértői vizsgálatok nem lehetségesek, ha pedig mégis lehetségesek, nem vezetnének eredményre. Az alperesek - korlátozott bizonyítási lehetőségük mellett - kételyt támasztottak a nyomozati szakban beszerzett szakvéleménnyel kapcsolatban, amely releváns védekezés, hiszen a váltó hamis voltára alapított alperesi kifogás olyan abszolút kifogás, mely a váltójogban a felperesi igény teljes kizárására alkalmas. Ha az alperesi védekezés alapos, akkor a váltói akarathiány folytán teljes mértékben megdől a felperes perbe vitt igénye. E kérdés szakértői kompetencia körébe tartozik, súlyos jogszabálysértés ezért, ha a bíróság a bizonyítási eljárás lefolytatása nélkül nyilatkozik érdemi határozatában ebben a kérdésben.

A bizonyítékok értékelése is súlyosan jogszabálysértő. A bizonyítékokat a maguk összességében kell értékelni. A másodfokú bíróság által elfogadott elsőfokú bírósági álláspont az alperesek által lényegesnek tartott bizonyítékokat egyenként mellőzte, és nem tulajdonított jelentőséget a körülmények együttesének. Egyoldalúan mérlegelték a bíróságok a rendelkezésre álló bizonyítékokat, hibás logikai lépésekkel jogszabálysértő következtetéseket vontak le.

Így a fizetési helyként megjelölt telephely vonatkozásában kétséges annak alkalmazása, a váltó rendelvényese tudta ugyanis, hogy a fizetés helyeként megjelölt telephely üres, használaton kívüli ipari ingatlan, hiszen vételi szándéka folytán tudakozódott róla. Ez a körülmény inkább aggályt keltő.

A váltóügylet egyéb körülményei tekintetében kifejtették, hogy a sikertelen fizetés végetti bemutatás után a felperes nem szólította fel a megtérítési váltóadóst (J T) a fizetésre, nem vonta perbe a rendelvényest, hanem hagyta vele szemben a váltókövetelést elévülni.

A bíróságok az alperesek terhére értékelték, hogy az I.r. alperes által csatolt és a közzétett mérleghez készített kiegészítő melléklet hibát tartalmaz, holott az alperesek a hibát korrigálták. Nem értékelték ugyanakkor a felperes terhére, hogy a bíróság felhívása ellenére nem igazolta a közte és Jáger Tamás közötti állítólagos váltóügylet fedezetét.

A váltó eredeti példányának csatolása tekintetében kifejtették, hogy álláspontjuk szerint a legitimáció ellenőrzéseként csak a papír állandó, per befejezéséig tartó őrizete fogadható el, mert az értékpapír megtestesíti a perbe vitt követelést. Kérték ezért, hogy a Kúria kötelezze a felperest a váltó eredeti példányának az iratokhoz való csatolására.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A Kúria a jogerős ítéletet kizárólag a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül a Pp. 275. § (2) bekezdése szerint.

Az adott esetben a felülvizsgálati kérelem alapján a Kúriának a jogerős ítéletet, illetve a megismételt eljárásra utasító hatályon kívül helyező másodfokú végzés indokolását együttesen kellett értelmeznie, mert az alperesek azt együttesen támadták. Ennek eljárásjogi akadályja nem volt. A hatályon kívül helyező végzés ugyanis nem érdemi végzés, az felülvizsgálati kérelemmel – figyelemmel a Pp. 270.§ (2) bekezdésében írtakra – nem támadható, ugyanakkor az érdemi határozat elleni felülvizsgálati kérelemben a fél hivatkozhat arra, hogy a hatályon kívül helyező végzés egyes megállapításai jogszabálysértőek voltak. A Kúriának ezért vizsgálnia kellett az ezzel kapcsolatban a felülvizsgálati kérelemben felhozott érveket.

Helyesen mutattak rá az alperesek, hogy a másodfokú bíróság hatályon kívül helyező végzésében írt utasítás nem jelenti azt, hogy a megismételt eljárás szigorúan és mereven az ott kijelölt keretek között folya. Nincs akadályja annak, hogy a megismételt eljárásban – indokolt esetben – a bíróság az ügy érdeméhez tartozó további körülmények tekintetében bizonyítási eljárást folytasson le, esetleg újabb tények, körülmények esetén akár az előírt bizonyítást mellőzze.

Ugyanakkor speciális körülmények hiányában a megismételt eljárásban olyan körülmények feltárása, amely már a megelőző eljárásban aggálymentesen megtörtént, illetve olyan jogi álláspont megismétlése, amelyben már kialakított jogi álláspont van, szükségtelen.

A Kúria megítélése szerint az adott ügyben olyan tény, körülmény, ok a megismételt eljárásban nem merült fel, amely miatt a hatályon kívül helyező végzésben megjelölt bizonyítási körön túlmenően az elsőfokú bíróságnak bizonyítást kellett volna felvennie. Ezzel kapcsolatos érveit a Kúria a későbbiekben részletesebben is kifejti.

A Vár. 17.§-a alapján az alperesek a váltóbirtokossal szemben nem hivatkozhattak olyan kifogásra, amely valamelyik előbbi váltóbirtokossal szemben fennálló személyes viszonyukon alapul – jelen eljárásban a Jáger Tamással fennálló kapcsolatukra – , kivéve ha a váltóbirtokos a váltó megszerzésével tudatosan az adós hátrányára cselekedett.

A jogerős ítéletből – és a hatályon kívül helyező végzésből – kitűnően a felperes vonatkozásában a másodfokú bíróság azt állapította meg, hogy a váltóbirtokos a váltó megszerzésével tudatosan az adós hátrányára cselekedett, ezért vizsgálható az eredeti felek közötti jogviszony. Jóllehet a másodfokú bíróság ezt így kifejezetten nem rögzítette, azonban a hatályon kívül helyező

végzésében elsőként kiemelte, hogy a váltó mint forgatható értékpapír absztrakt kötelezettségvállalást jelent, s az alperesek kizárólag a Vár. 17. §-ában meghatározott kifogásokra hivatkozhatnak. A másodfokú bíróság ugyanakkor az EBH2007.1622. eseti döntésre utalva mégis vizsgálta, hogy a váltókötelezett a váltó jogosultjától megkapta-e azt a szolgáltatást, amelynek biztosítására a váltót kiállította.

Miután a felperes emiatt nem élt jogorvoslattal, a felülvizsgálati kérelem pedig ezt a megállapítást nem érinti, a Kúria abból indult ki, hogy a jogerős ítélet szerint a felperes mint váltóbirtokos a váltó megszerzésével tudatosan az adós hátrányára cselekedett, ezért lehetőség van az eredeti jogviszony vizsgálatára.

A Kúria utal arra, hogy a fentiektől függetlenül a váltójoggal foglalkozó szakirodalmi álláspont szerint a váltókötelezettség érvényességét támadja meg a szerződéses akarat hiánya, ezért „a tévedésbe ejtésnek azt az esetét, amidőn az adós elé csempésznek egy váltóúrlapot, bármely váltóbirtokossal szemben kifogásként felhozhatni” (Kuncz Ödön: Magyar Kereskedelmi és Váltójog Tankönyve, 1938. Grill, 385.o.). Ebből következően tehát az alperesek hivatkozhattak kifogásukban a felperessel, mint forgatmányossal szemben a szerződéses akarat hiányára.

A váltói akarat hiányával kapcsolatos felülvizsgálati állítások tekintetében a Kúria a következőket állapította meg:

A II.r. alperes aláírásának hamisításával kapcsolatban az eljárás adataiból az következik, hogy a II.r. alperes egyszer nem vitásan aláírt egy iratot, ezt maga sem tagadta (elsőfokú eljárás 11. jegyzőkönyv, 3. bekezdés).

Ugyanakkor azt tagadta, hogy két alkalommal - tehát kezesként is - aláírta volna. Ez az állítása nem minősül kifogásnak. A tagadás és a váltójogi kifogás között a bizonyítási teher alakulása tekintetében az a különbség: a tagadott kereseti tényeket a felperesnek, a váltójogi kifogás tárgyát képező tényeket pedig az alperesnek kell bizonyítania (Fehérváry Jenő: Magyar váltó és csekkjog, Budapest, 1934, 131-132.o.). Ebből következően a felperest terhelte annak bizonyítása, hogy a II.r. alperes váltón található mindkét aláírása valódi. A Kúria ebben a tekintetben egyetértett a jogerős ítéletben kifejtettekkel, a felperes eleget tett e kötelezettségének a büntető eljárásban készített szakértői véleménynek az eljárás anyagává tételével.

A Kúria hangsúlyozza, önmagában az a tény, hogy a szakvélemény más eljárásban, nevezetesen épp az alperesek feljelentése folytán indult büntető eljárásban készült, nem rontja le annak bizonyító erejét az adott tényállás mellett. A büntető eljárásban is arra a kérdésre kellett a független, e területen nagy jártassággal rendelkező, az eredeti váltó birtokában levő szakértőnek választ adnia, hogy a váltót kezesként ki írta alá. Tekintettel a fenti körülményekre, a perben eljáró bíróságok eljárási szabálysértés

nélkül döntöttek úgy, hogy az alperesek által indítványozott újabb szakértői vélemény beszerzését mellőzik. Az alperesek által csatolt szakvéleményeket pedig ugyancsak eljárási szabályt nem sértően, mérlegelési jogkörükkel élve nem tudták akként értékelni, hogy azok lerontanak, vagy legalábbis kételyt ébresztenének a büntető eljárásban készült szakvélemény helytállóságát illetően. Így tehát a Kúria megítélése szerint a perben eljáró bíróságok nem sértették meg a Pp. egyetlen, a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott szabályát sem, amikor e körbeni indokolási kötelezettségüknek a szükséges terjedelemben eleget téve új szakértői bizonyítást nem rendeltek el.

Az alperesek állították azt is, hogy az alakilag szabályszerű váltó is csak és kizárólag abban az esetben kötelezi az aláíró, ha az aláírás váltói akarattal került az okiratra.

A Kúria elsőként hangsúlyozza, hogy nem mentesíti a váltókötelezettség alól a váltó kiállítóját az, ha nem ismeri a váltó szabályait.

Nem ért egyet ugyanakkor a jogerős ítéletben kifejtett azzal az állásponttal, hogy nem mentesíti a fizetési kötelezettség alól az aláíró, ha a tény, hogy az aláírásakor nem látta a váltó kifejezést, nem volt tisztában az okirat váltói minőségével.

Helytállóan hivatkoztak az alperesek arra, hogy váltókötelezettség csak olyan váltóból származhat, amelyet a felek váltóként kívántak kiállítani. Ha a kiállító nem volt tisztában azzal, hogy váltót ír alá, ebből nem keletkezik váltókötelezettsége.

Az alpereseknek azonban a perben nem sikerült kétséget kizáróan bizonyítaniuk, a II.r. alperes nem tudott arról, hogy váltót ír alá. E körben tett személyes nyilatkozata a másik jelenlevő ellentétes nyilatkozata mellett bizonyított tényként nem értékelhető. Így a másodfokú bíróságnak a fenti körben nem helytálló megállapítása az ügy érdemében helyes megítélésére nem hatott ki.

Helyesen, az alperesek által sem vitatott módon, az EBH2007.1622. számú határozatban kifejtettek szerint jártak el a perben eljáró bíróságok, amikor vizsgálták, hogy az I.r. alperes és J T között létrejött-e a váltó kiállítás alapjául szolgáló ügylet. Tekintettel arra, hogy a váltó nem utal a jogviszonyra, az alapügyletről semmilyen okirat, bizonylat, elismervény nem készült, csak közvetett bizonyításra kerülhetett sor.

A bizonyítási teher a korábban kifejtettekre tekintettel az alpereseket terhelte. A perben eljáró bíróságok egyező mérlegeléssel értékelték a bizonyítékokat a Pp. 206. §-ának megfelelően, azokat összességükben és meggyőződésük szerint bírálták el. Úgy ítélték, hogy az alpereseknek nem sikerült hitelt érdemlően bizonyítaniuk az alapjogviszony hiányát. E körben az adott tényállás mellett a szavahihetőség kérdésének is nagy

jelentősége volt, amelyet a közvetlenség elvére tekintettel az alsóbb fokú bíróságok tudnak elsődlegesen kellően értékelni.

A Kúria utal arra, hogy a felülvizsgálati eljárás rendkívüli jogorvoslati eljárás. Ezen eljárásban csak akkor lehet eredményesen támadni a bizonyítékok mérlegelését, ha a rendelkezésre álló bizonyítékokból a jogerős ítélet szerinti megállapításra nem lehet jutni (BH2013.119).

A Kúria úgy ítélte, hogy a felülvizsgálati kérelemben sem a váltó fizetése helyével kapcsolatos előadás, sem az I.r. alperes, illetve J T feltárt gazdasági helyzetével kapcsolatos okfejtés nem volt alkalmas a perben eljáró bíróságok egyező mérlegelésével szemben arra, hogy a Kúria egyértelműen, minden kétséget kizáróan bizonyítottan tekintse az alapügylet hiányát.

A Kúria a fent kifejtettekre tekintettel a jogerős ítéletet a Pp. 275.§ (3) bekezdése alkalmazásával hatályában fenntartotta, mivel a felülvizsgálati kérelemben felhívott olyan anyagi és eljárási jogszabálysértést megállapítani nem tudott, amely az ügy érdemi elbírálására kihatott volna.

Amennyiben az I.r. vagy a II.r. alperes megfizeti a váltó összegét, jogosult arra, hogy a váltóbirtokos átadja neki a nyugtázott váltót. A nyugtázásnak - a fizetés elismerésének - a váltón kell történnie, a fizetésnek tehát magából a váltóból kell kitűnnie. E tekintetben tehát a Kúria szükségesnek találta a jogerős ítélet rendelkező részének kiegészítését.

Az alperesek felülvizsgálati kérelme nem volt alapos volt, ezért a Pp. 270.§ (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján maguk viselik költségeiket. Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 59.§ (1) bekezdése és 6/1986 (VI.26.) IM rendelet 15.§ (1) és (3) bekezdése alapján az alperesek kötelesek az illetékfeljegyzési joguk folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték megfizetésére is.

Budapest, 2016. február 23.

Dr.Vezekényi Ursula sk. a tanács elnöke, Dr. Csőke Andrea sk. előadó bíró, Dr. Török Judit sk. bíró